

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

2. Primum effugium occluditur, quo dicunt Aug. loqui de peccato late &
impropriè sumpto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

CAPVT SECVNDVM.

Primum effugium occluditur, quo dicunt Augustinum loqui de peccato latè & improprie sumpto:

PRTIMA igitur responsio, qua recentiores Augustini citata testimonia, totamque illam acerrimam disputationem cum Iuliano diluunt, in eo sita est, quod Augustinus improprie peccati nomen utriusque pro peccato latè sumpto, pro actu videlicet, qui non potest prodire ad vitam æternam. Quidquid enim infidelis boni fecerit, caret illa perfectione boni operis, ut aliquid vitæ æternæ conferat, ideoque merito peccatum veluti defectivus actus appellari potest. Nam etiam Augustinus cum dicit, infideles non posse facere quicquam boni, non quodlibet bonum intelligit, sed, inquit, bonum præteritatis, quod ad æternam felicitatem, aliquo modo conferat, juxta illa verba ejus: Scito nos dicere illud opus bonum sine Dei gratia, quæ per unum mediatorum datur, nemini posse conserri: per quod solum homo potest ad æternam Dei donum regnumque perducatur. Et paulo post: Hoc ergo amore opus est, ut bonum beatificum sit &c. Cum igitur hoc Augustino sit tantum opus bonum, reliqua veluti defectiva etiam peccata vocat.

Sed multis modis facile ostendi potest, responsionem istam, vel potius cavillationem esse imperitissimam doctrinæ Augustini, ab ejus mente remotissimam, incognamque quæ à virtus doctis proferatur. Primo, quia semper utitur ad probandam sententiam suam illo Scripturæ loco: *Omne quod non est ex fide peccatum est*: Certissimum est autem Apollonium ibi verissimum peccatum intelligere, siue fides accipiat, et, pro dictamine conscientiæ, ut plerique solent, siue pro fide qua fideles Deo dicimur, ut Augustinus & terè antiqui volunt. Præmiserat enim Apollonius; *Qui autem discernit, si manducaverit, damnatus est, quia non ex fide*. Causam autem damnationis reddit, quia quod non est ex fide peccatum est. Quæ falsa prolixi & inepta ratio est, & ipsi respondentibus repugnans, nisi verum peccatum intelligatur. Actus enim imperfectus, seu tantum moraliter bonus secundum ipsos causa damnationis esse non potest. Unde & Augustinus dicit: *Quod hanc peccati speciem, de qua agebat, manducandi videlicet sine fide, generaliter voluit probare sententia, mox inferens: Omne enim quod non est ex fide peccatum est*. Quæ de causa etiam illum aliter in Scripturæ locum: sine fide impossibile est placere Deo, sic intelligere solet, ut propterea opera infidelium etiam displiceant Deo & voluntas quæ tales fructus facit etiam excisione ponatur: *Quis, inquit, voluntas nullo Christiano dubitante arbor est mala, quæ facere non potest nisi fructus malos, id est, sola peccata. Omne enim, velis nolis, quod non est ex fide peccatum est. Et ideo, quia videlicet non proferunt nisi*

A sola peccata. Deus istas arbores non potest digere, & si tales permanserint, disponit excidere, quæ sine fide impossibile est Deo placere.

Secundo verum & propriissimè dictum peccatum ab Augustino intelligi, perspicue patet ex ejus sermone adversus doctrinam adversarij sui. Fatebatur enim Iulianus disertissimis verbis opera infidelium, de quibus etiam Augustino erat disceptatio, ita esse bona, ut tamen per ea vitam æternam non assequerentur, sed mercedem duntaxat quamdam temporalem. Hæc enim sunt ipsissima Iuliani verba, quæ Augustinus refert & objicit sibi: *Sed respondens ei, inquit Augustinus, Quod nisi vana? Ego, inquit, sterilitate bonus dixi homines, qui non propter Deum faciendo bona quæ faciunt, non ab eo vitam consequuntur æternam. Et paulo superius in eodem loco, cum dixisset, originem virtutum in animo esse sitam, & affectus omnes, per quos aut fructuose aut sterilitate boni sumus, in subiecto esse mentis nostræ: Nota igitur, addit Iulianus, affectum visum esse in omnibus naturaliter, non tantum ad unum in finem in omnibus proferat: sed pro incitatio voluntatis, cuius motus servit, aut ad æternam aut ad temporalia diriguntur. Quod cum sit, non in eo quod sunt, non in eo quod agunt, sed in eo solo variant quod merentur. Nec nominis sui igitur possunt, nec generis sustinere dispensationem, sed solius quod appetunt aut præcipue aut amplitudine distantur, aut exultate frustrantur. Non posset Iulianus manifestius declarare mentem suam de operibus istis moraliter bonis, de quibus agebatur; nempe esse opera quidem bona à virtutibus naturalibus profecta, sed quia non referuntur ad Deum, ad vitam æternam consequendam nihil proæstent. Hoc est autem ipsissimum illud, quod recentiores vocant peccatum latè sumptum, vel improprie dictum, vel actum qui nihil prodire potest ad vitam æternam. Et tamen Augustinus asservantissimè contendit, talia infidelium opera, quæ quia ad Deum non diriguntur, nihil ad vitam æternam conferant, non esse bona, & voluntates ea proferentes, quia Iuliano confitente steriles erant, non posse esse arbores bonas, quia non profert arbor sterilis fructus bonos, ideoque excidendas esse, & in ignem mittendas. Audi Augustinum. *Quapropter dici non potest, quantum te ista fallat opinio, quæ dixisti, omnes virtutes affectus esse, per quos aut fructuose aut sterilitate boni sumus, assequendo videlicet per illas vel non assequendo vitam æternam; Fieri enim non potest, ut sterilitate boni sumus: sed boni non sumus, quicquid sterilitate sumus. Arbor enim bona bonos fructus facit. Absit autem ut Deus bonus à quo securus paratur arboribus non facientibus fructum bonum, excidat, & in ignem mittat arbores bonas. Nullo modo igitur homines**

*Suar. lib. 1.
grat. c. 7. n.
21.
Lib. 4. cont.
Iul. c. 3. in
fine.*

*Lib. 4. cont.
Iul. c. 3.*

Ibid.

549

hominis sunt sterilitate boni: sed qui boni non sunt, possunt esse alij minus, alij magis mali. Quibus verbis manifestè significat, virtutes huiusmodi, quæ non dirigitur in vitam æternam, non esse arbores bonas, nec opera quæ ab illis proficiuntur esse bona, sed tantummodo minus mala, & ideo ignis supplicio excidenda. Unde de istis operibus, de quibus erat tota disputatio, toties repetit, esse peccata; quia omne quod non est ex fide peccatum est.

Tertio idem probatur evidentissimè ex circumstantiis loci, unde exorta est tota illa controversia. Est autem locus ille, quem supra ex libro primo de nuptijs capite tertio allegavimus: Illum quippe Iulianum exagitantem sumperat. Porro in illo loco expresse distinguit Augustinus peccatum, quod in omnibus operibus infidelium reperiri volebat, ab alijs operibus imperfectè bonis. Distinctionem autem in eo collocat, quod Deus huiusmodi bonorum naturalium auctor esse potest, peccati autem auctor esse non potest. Hoc autem certissimè est, non de peccatis late sumptis, seu actibus moraliter bonis nihil ad vitam æternam conferentibus intelligendum esse: nam etiam ipsimet recentiores consentunt ac docent, Deum huiusmodi peccata, ut cum ipsis ita loquat, per providentiam naturalis ordinis donare & procurare. Cum ergo de pudicitia infidelium, quæ servare videntur fidem thori, pronunciaffet illud Apostolicum; Omne quod non est ex fide peccatum est, ut probaret non esse in illis donum Dei, sic mentem suam de peccato explicat: *Quis audeat dicere, donum Dei esse peccatum? Anima enim, & corpus, & quæcunque bona animo & corpori naturaliter insita, etiam in peccatoribus dona Dei sunt, quamquam Deus, non ipsi ista fecerunt. De his autem quæ faciunt. Vultum est; Omne quod non est ex fide peccatum est. Et paulo post de commixtione conjugali tanquam naturali bono dicit: Hoc tam evidens bonum cum infideles habent, quia infideliter utuntur, in malum peccatumque convertunt. Quis enim, obsecro, vel ignarissimus tyro Theologiae, imo quis vel ineptissimus ac stolidissimus ex hominum vulgo commixtionem, aliasque naturales actiones, & corporis atque animi dotes BONA vocet, quæ per se similiter nihil omnino ad vitam æternam conferunt, nisi eò voluntate referantur; & tamen actus pudicitiae conjugalis infidelium, si similiter boni sint, mala & peccata nuncupaverit? Et quod huiusmodi actibus velut (ut ibidem loquitur) alijs peccatis alia peccata vincantur? Quæ verba carpens Iulianus, & ex ijs Pelagianam suam doctrinam inferens: Per facile igitur studio sanctitatis, quod Deus adurat, potest homo carere peccatis. Si enim vincuntur, inquit, peccata peccatis, quanto magis possunt, virtutibus peccata superari? Est autem certum Pelagianos cum dicerent, hominem cavere posse peccatis; & virtutibus peccata superari, propriissimè dicta peccata intelligere; cum tamen Augustinus hoc neget, ac tantum velit peccatis alijs alia peccata vinci: ut necesse sit,*

A & Iulianum & Augustinum eadem illa vera peccata, non opera bona licet imperfecta, in verbis Augustini intelligere; nisi velimus utrumque inter se pueriliter in equivocacionibus ludere. Quod manifestius ex Augustini perpetua phrasi ac doctrina declarari potest. Docet enim ille passim in scriptis suis, omnes functiones naturales imo etiam omnium virtutum moralium officia, ut nati teri pauperis, subvenire periclitanti, & iustitia, esse bona, & ex Deo proficisci; infidelium vero opera non esse bona. De illis enim sic Augustinus; *Copulario maris & feminæ generandi causa bonum est naturale nuptiarum: quod mox vocat evidens cap. 4. bonum.* Et mira abstinentiam ab adulterio dicit esse in concubio bonum naturale quidem, carnale tamen. Et libro secundo, commixtionem coniugum esse ex Deo, esse laudandam, esse opus Dei. Imò admittit etiam responsum Iuliani dicentis etiam adulterorum commixtionem per se ipsam bonam esse. Et libro quarto: *Bonum esse subvenire homini periclitanti, praesertim innocenti: esse Dei opus bonum: misereri per seipsum naturali compassione esse opus bonum, etiam cum sit ab infidelibus, talia opera bona quæ faciunt infideles non infidelium esse, sed Dei.* Et capite septimo, commixtionem legitimam sexuum generandi causa esse opus bonum, etiam in infidelibus, & regenerationem detestantibus. Et tamen infideles, qui talibus utuntur actionibus & officijs bonis, in istis locis sæpius peccare testatur: *Quamvis eo bono (commixtione legitima) male utantur, & in eo peccent, quod de impia vel propaganda vel propagata prole gloriantur.* Et de bona compassione misericordiae: *Etiam isto bono male utitur qui infideliter utitur, & hoc bonum male facit qui infideliter facit: qui autem male facit aliquid, profecto peccat.* Et rursum: *Ipsum autem esse peccata, quibus & bona male faciunt; quia ea non fidei, sed infidei, hoc est, stultiæ & noxiæ faciunt voluntate.* Hæc sanè demonstrant evidentissimè longe aliter Augustinum de operibus, in quibus infideles videntur moraliter bene facere, quam de officijs ipsis bonis, quibus utuntur, sentire & loqui. Ista quippe officia constantissime profitetur esse bona, etiam in ipsis infidelibus dum ea faciunt; usum verò talium bonarum actionum sive officiorum esse in infidelibus malum; & ijs male utendo in peccata converti: cum tamen utrumlibet istorum, si vera sunt quæ recentiores Augustino tribuunt, similiter malum & peccatum late sumptum dici debeat, quia nihil ijs ad assequendam vitam æternam prodest; vel potius, ut ipsi loquuntur, & omnis vir non perturbata mentis loqui debet, esse utrumque bonum.

Quartò si cui forte ista necdum satis perspicue mentem auctoris indicant, ut sciat qua significatione peccati nomen usurpaverit, sunt loca plurima & manifesta, quibus ubique uniformiter peccatum propriissimè dictum, hoc est, veram iustitiam, actumque supplicio dignum se intelligere profitetur. Dicit enim ea opera infidelium esse male facta, ideoque non posse esse nisi peccata: *hoc tam evidens bonum nupt. initio.*

cum

Lib. 4. cap. 3. *Ibid.* *Lib. 4. cap. 8.* *Lib. 4. cap. 3.* *Lib. 4. cap. 3.* *Ibid.* *Ibid.* *Lib. 4. cap. 6.* *Lib. 4. cap. 4.* *Lib. 4. cap. 3.* *Ibid.* *Ibid.*

cum infideles habent, quia infideliter utuntur, in malum peccatumque convertunt. Et iterum: Hoc bonum male facit qui infideliter facit: qui autem male facit aliquid, profecto peccat. Infideles enim & bona male faciunt. Dicit esse vitia: Si vitium est male misereri: procul dubio vitium est infideliter misereri. Dicit ea non placere Deo: Nos ea quae videntur opera bona dicimus non esse verè bona sine fide; quoniam opera vere bona necesse est Deo placere. Cui sine fide quia impossibile est placere, profecto quod vere opus est bonum sine fide non potest esse. Et capite tertio: Deus tales arbores non potest diligere, Dicit esse peccata, quae stulta & noxia voluntate sunt, ut paulo ante vidimus. Dicit per illa opera non esse homines tantum steriliter bonos, hoc est, sine fructu vitae aeternae, sive tantum moraliter bonos, sed magis aut minus malos: Fieri non potest, ut steriliter boni simus; (per opera sine fide facta) sed boni non sumus, qui a pud steriliter sumus. Item nullo modo homines sunt steriliter boni: sed qui boni non sunt, possunt esse alij minus, alij magis mali. Dicit per ea homines multos fieri: Cum non ad suum referuntur auctorem dicitur Dei, hoc ipso mali hi utentes efficiuntur multi. Dicit ex eis tanquam ex operibus malis homines reos effici. Iuliano quippe obijciente, quod ex dictis Augustini sequeretur, infideles effici reos ex bono, eo quod dixisset, eos nuptiarum bonum infideliter utendo in malum peccatumque convertere, qui locus totius illius longissimi acerrimique conflictus causa fuit, respondet Augustinus: Non dixi alios reos ex opere bono, sed ex opere malo, quo male utuntur boni. Dicit esse tenebrosa & nigra peccata, quae non sunt intentione fidei bonae; quae proinde deficiente, totum corpus operum tenebrosum esse, hoc est, plenum nigredine peccatorum: Dicit sine impietate negoti non posse, quin sint peccata: Proximum in quantum non est ex fide (operare nudum) peccatum est, non quia per se ipsum factum, quod est nudum operare peccatum est: sed de tali opere non in Domino gloriari (id est, non ad Deum referre) solum impius negat esse peccatum. Dicit propterea puniendos homines quamvis minus alijs, qui magis flagitiosi fuerint: Hoc autem peccatis illi Romani, qui talibus operibus claruerunt) quod homines sine fide non ad eum suam ista opera referunt, ad quem referre debuerunt. Minus enim Fabricius, quam Catilina punietur; non quia iste bonus, sed quia iste magis malus, & minus impius quam Catilina Fabricius, non veras virtutes habendo, sed a veris virtutibus non plerumque deviendo. Dicit homines & voluntates; quibus ea faciunt, excidendos & in ignem mittendos; Voluntas infidelis nullo Christiano dubitante arbor est mala, quae facere non potest nisi fructus malos, id est, sola peccata. Et ideo Deus istas arbores non potest diligere, & si tales permanserint, disponit exulere. Nonne responso theatro digna est, post tot epitheta illorum operum, quae homines sine fide operantur, adhuc contendere, quod non sint peccata; sed opera verè bona, ad vitam aeternam dumtaxat inutilia? Imo verò nonne hoc est apertissime sententiam ipsissimam haeretici Iuliani, qua dicebat

A quod huiusmodi operibus infideles non fruuntur, sed steriliter boni sint; eaque non propter Deum faciendae, non ab eo vitam consequuntur aeternam, quamque Augustinus totis ingenij viribus destruebat, ipsimet invito & renitenti qui eam expugnabat, privatae amore opinione imponere?

Neque quicquam facit ad infringendam tam manifestam Augustini doctrinam id quod adducitur ex fine disputationis illius, ubi videtur dicere, quod illud tantummodo bonum non possit sine gratia ab infidelibus fieri, per quod homo potest ad aeternum Dei donum regnumque perduci hoc est, quod sit pietatis & beatificum. Nam in illo loco duplex ab Augustini responsio datur, utraque adversus Iulianum peremptoria. Prima est fundamentalis, radicemque tangens omnium quae contra Iulianum asputans asseruerat: quod videlicet ad bonum opus seu sine peccato factum requiratur intentio bona, velut oculus universorum operum. Quapropter docet, eum qui non facit opera bona intentione fidei bona, hoc est, eum qui per actionem operatur, totum quasi corpus, quod illi velut membrum operibus constat, tenebrosum esse, hoc est, plenum nigredine peccatorum. Nam dilectio seu charitas Dei, quam ad opus sine peccato postulat, non alia de causa necessaria est nisi ut intendi possit rectus, ac debitus, & ex vera sapientia praescriptus finis: neque fides alia de causa praerequiratur, nisi ut intentionem dirigat, & gratiam operandi impetret. De quibus satis diximus. Altera responsio est ad hominem, veluti sufficiens ad jugulandum Iulianum. Dixerat enim expressè Iulianus, se talem tantum opera infidelibus tribuere, quibus a Deo vitam non consequerentur aeternam ista tamen esse opera vere bona, & sine ullo facta peccato. Hoc Augustinus quamvis tota illa operosa disputatione subvertisset, in fine tamen arripit non tantum verum, (jam enim fallissimum esse demonstraverat) sed tanquam sufficiens ad obtinendum scopum suum. Cujus ratio est, quod bonum opus illud, de quo tota contentio fuerat, eas haberet juxta Augustinum conditiones; unam quod esset verè bonum, hoc est, nulla peccati labe pollutum. Ad tale opus Iulianus solam hominis naturam sufficere censebat, sicut & nunc Recentiores; Augustinus contra fidem adeoque amorem Dei velut ad intentionem debiti finis omnino necessariam ex Christianae disciplinae regula statuebat, ut partim dictum est, partim dicitur statim superius. Alteram, quod aliquid ad vitam conferret aeternam: quae conditio ex illa priore ineparabiliter pendet. Fieri enim nullo pacto potest, ut opus quod ex fide, & amore Dei nascitur ut possit esse bonum, sicut prima conditio postulabat, non etiam hoc ipso sit opus pietatis, justitiae, cultus Dei, meritorum, beatificum. Quae namque praecior pietas, & justitia, & cultus Dei, quam Dei amor ex fide? Quid magis meritorium atque beatificum, id est, ad beatitudinem aliquid conferens, quam Dei amor ex fide? Ad hanc secundam

553

secundam igitur conditionem operis boni, quam Iulianus non putabat, sicut neque recentiores putant: cum opere verè bono seu non malo esse indivulsè nexam, fatebatur ipse cum Augustino relationem ad verum Deum veluti ad finem operis, hoc est, dilectionem Dei esse necessariam. Sed inde concludit Augustinus propositum suum de fide ad opus bonum necessariam, videlicet eo quòd non aliud ipse vocaret opus bonum, nisi quòd hominem ad æternum Dei donum regnumque perduceret; non quasi per hoc admitteret esse aliud genus operis verè boni seu non mali: quomodo enim hoc admitteret, quod totà disputationis mole contriverat? Sed potius è contrario, quòd nullum omnino sentiret esse vel esse posse opus bonum, quin hoc ipso, sicut fidem amoremque Dei velut sui principium postulabat, ita esset etiam pietatis, & cultus Dei, æternæque vitæ suo modo meritorium. Nam in eodem ipso loco, quo permittebat Iuliano ut ea vocaret opera bona, & sine ullo facta peccato, tales dat rationes sententiæ suæ, ut ipsi probet esse vera peccata. Primò, quia non facit ea voluntas bona, sed infidelis & impia. Apud Augustinum autem impossibile est fieri opus bo-

num, sine voluntate bona: id est, sine amore boni, quod apud Augustinum est voluntas bona. Secundò, quia dicit, voluntatem istam esse sterilem apud Deum, & ideo non bonam. Tertio, quia dicit, amorem mundi ex quo videlicet illa Iuliani opera fluunt, non esse à Deo. Quid est ergo nisi culpabilis illa cupiditas, quæ non est à Patre, omnium malorum radix, velut amor rei, quam qui potest in vitium amittere, qui in omni malefaciendi genere dominatur, ut Augustinus ex professo docet? Quarto, sine amore creatoris, quem Iulianus fatebatur non adesse in illis operibus bonis, neminem posse bene uti creatoris. Quid ergo fiet, nisi quod utetur malè, vel, quod peius est fruetur? Neutrum autem sine peccato fieri potest. Quid est enim non bene uti, nisi non rectè uti? *Omne autem factum, si rectè factum non est, peccatum est.* Sed de ista difficultate, quòd omne opus vere bonum non possit esse nisi pietatis & meritorium, alibi dabitur fusior dicendi locus. Hic sufficit ostendisse, quod infideles nihil operari possint, non solum pietatis, & beatitudinis meritorium, sed nihil omnino boni & absque peccato.

CAPVT TERTIVM.

Secundum effugium clauditur, ostendendo solam absentiam fidei sufficere, ut omnia opera infidelium vera peccata sint.

ITAQVE secunda Recentiorum responsio est, Augustinum quando dicit, omnia opera infidelium esse peccata, intelligendum esse regulariter ac moraliter loquendo, quia plerumque operantur ut infideles, hoc est, ex regula non rationis, sed erroris, apponentes aliquem perversum finem; atque ita quæstionem esse de facto potius, quam de iure, hoc est, quid plerumque contingere soleat, non autem quid subinde, quamvis rariùs, possit fieri, si operari veilent purè negativè sine fide, & non contrariè ex infidelitate. Solutio nonnullis perplacet: cum tamen magis fortasse Augustino & principijs quibus nititur, quam præcedens repugnare videatur. Nam quamvis verissimum sit quandoocunque infideles aliquid boni videntur agere, semper adesse finem malum, de ultimo actionis fine loquendo, hoc tamen unicum Augustino sufficit, ut omnia ipsorum opera peccata sint, quod negative non referantur, neque referri possunt ad illum, ad quem omnis actio creaturæ rationalis referri debet. Quem negativum exprimendi modum tam accuratè & sæpè servat Augustinus, ut nemo Scholasticorum, qui præcisos loquendi modos in enodandis difficultatibus sequi solent, præcisus locutus fuisse, & Augustinus de hoc ipso serupulosissimè latagere videatur. Nam in ipso loco, qui totus con-

troversæ de ista quæstione cum Iuliano exortium fuit, quæstionem ipsam purè negativè proponit: *Virum eo peccare dicendi sunt (infideles) quòd dono Dei male utantur, NON ID REFERENTES ad cultum eius, à quo acceperunt?* Ita ut tota difficultas controversiæ in eo sita fuerit, utrum fides adesse debeat ad hoc ut fiat aliquod opus bonum, ipsaque sola & nuda finis illius absentia, qui fide intentionem dirigente proponitur, sufficiat ut sit opus malum? Quam quæstionem statim resolvit Augustinus affirmativè, & sæpissimè inculcat, hoc ipso quo NON ADEST finis ille debitus, qui est verus Deus, & fide per dilectionem operante intentionemque finis dirigente proponi debet, opus esse malum. Hoc probat statim in ipso ingressu tribus Scripturis solam negationem fidei Deo inharerentis culpantibus, quas identidem, & fere solas, & velut invictas tota illa disputatione repetit, & inculcat: a *Omne quod non est ex fide peccatum est.* b *Sine fide impossibile est placere Deo.* c *Perdidisti omnes qui fornicantur abs te.* Nam non esse ex fide, esse sine fide, fornicari seu apostatam esse à Deo, manifestissime nihil aliud, quam negationem fidei vel dilectionis ei coherentis denotant, nec ullo modo etiam ex mente Apolloli & Prophetæ postulant, ut contrariè istæ locutiones intelligantur, Augustinum verò eas sic semper intelligere,